

## ILIMLI ONA – BARKAMOL FARZAND ASOSI

Xaliqova Asal Nurjon qizi

– talaba, TIPI

**Annotatsiya:** Maqolada onaning farzand tarbiyasidagi beqiyos oʻrni va ilimli boʻlishining farzandlarining rivojlanishiga taʼsiri tahlil qilinadi. Onaning ilimli boʻlishi nafaqat farzandlariga bilim berishda, balki ularning axloqiy, maʼnaviy va ijtimoiy rivojlanishida ham hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ilimli ona farzandlariga ilmga boʻlgan sevgi, mustaqil fikrlash, oʻz-oʻzini rivojlantirish kabi qimmatli koʻnikmalarni oʻrgatadi. Maqolada ilimli onaning tarbiyaviy yondashuvlari, uning farzandlariga boʻlgan taʼsiri va ularning kelajagi uchun qanday asos yaratishi haqida soʻz boradi. Shuningdek, ilimli onalar tarbiyalagan farzandlar jamiyatning ilimli, axloqli va masʼuliyatli fuqarolariga aylanadi. Maqola ilimli onaning oʻz farzandlarini barkamol shaxslar sifatida tarbiyalashdagi oʻrni va ahamiyatini yoritadi.

**Kalit soʻzlar:** ilimli ona, farzand tarbiyasi, barkamol farzand, maʼnaviy rivojlanish, axloqiy qadriyatlar, mustaqil fikrlash, tarbiyaviy yondashuvlar.

Har bir jamiyatda farzandning tarbiyasi, uning barkamol shaxs sifatida rivojlanishi oila ichidagi tarbiyaviy muhitga bevosita bogʻliq. Ayniqsa, ona tarbiyasi bolaning kelajagi uchun 151ata ahamiyatga ega. Ota-onaning ilmiy savodxonligi, tarbiyaviy yondashuvi, bolaga boʻlgan munosabati uning shaxsiyatini shakllantirishda 151ata rol oʻynaydi. Bola tarbiyasida ota-ona, ayniqsa, ona tutgan oʻrni beqiyosdir. Oila, albatta, farzandning ilk taʼlim muassasasi boʻlib, ona esa bolaning ilmga boʻlgan ilk qiziqishini uygʻotuvchi, uning 151ata151sh151c151al rivojlanishiga poydevor qoyuvchi shaxsdir. Onalarning farzandlariga boʻlgan taʼsiri bolalarning ilimli, maʼnaviy va maʼrifatli shaxslar sifatida shakllanishida hal qiluvchi omil hisoblanadi.

Ilimli ona — bu nafaqat akademik bilimlarga ega boʻlgan, balki farzandining taʼlim-tarbiyasiga 151ata masʼuliyat bilan yondashadigan shaxsdir. Uning ilimli boʻlishi faqatgina kitoblarni oʻqish yoki oliy taʼlim olish bilan cheklanib qolmaydi, balki u oʻzining axloqiy va maʼnaviy rivojlanishiga ham eʼtibor beradi. Ilimli ona

farzandini to'g'ri yo'naltirish, unga ta'lim berish jarayonida zamonaviy yondashuvlar, metod va texnikalarni qo'llaydi.

Ilmli onaning bolaga ta'lim berishdagi asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- Bola uchun kerakli bilimlarni o'zlashtirishni ta'minlash;
- Farzandiga ma'naviy, axloqiy qadriyatlarni o'rgatish;
- Bola va o'qituvchilar bilan samarali hamkorlik qilish.

Ilmli onaning tarbiyaviy yondashuvi butunlay shaxsga yo'naltirilgan bo'lishi kerak. Uning tarbiyaviy jarayoni bolani tushunish, uning his-tuyg'ularini hurmat qilish, mustaqil fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan bo'ladi. Ilmli ona farzandiga quyidagi ko'nikmalarni o'rgatadi:

- Mantiqiy fikrlash va tahlil qilish;
- Muammolarni hal qilish va qarorlar qabul qilish;
- To'g'ri va adolatli bo'lish;
- Empatiya va boshqalar bilan munosabatda bo'lish.

Bundan tashqari, ilmli ona bolaga o'zini anglash, o'ziga ishonch hosil qilish va ijtimoiy muhitda muvaffaqiyatli bo'lishni ham o'rgatadi.

Ilmli ona faqatgina akademik bilimlarni emas, balki bolaning kundalik hayotda qo'llash mumkin bo'lgan bilimlarni ham o'rgatadi. U o'zining ilmiy bilimlarini farzandiga amaliy misollar bilan tushuntiradi. Masalan, matematika, fan, tarix kabi sohalarda bilimlarni bolaga o'yinlar, amaliy mashqlar orqali o'rgatadi. Bu o'rgatish jarayonida ilmli ona bolalarning qiziqishini uyg'otishga harakat qiladi.

Shuningdek, ilmli ona farzandiga kitob o'qishni, mustaqil o'rganishni va yangi bilimlarga intilishni o'rgatadi. U bolaga yaxshi o'qish, bilim olishning ahamiyatini tushuntiradi va unga har tomonlama rivojlanishga rag'batlantiradi.

Ilmli ona o'zining tarbiyaviy faoliyati orqali nafaqat o'z farzandining kelajagini, balki butun jamiyatning rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Aql-idrokli, bilimdon va to'g'ri tarbiyalangan bola jamiyatda mas'uliyatli, axloqiy va jihatdan rivojlangan shaxs sifatida yetishadi. Shunday qilib, ilmli onalar jamiyatning barkamol fuqarolarini tarbiyalashda muhim rol o'ynaydi.

Ilmli ona — barkamol farzand tarbiyasining poydevoridir. Uning bilimdonligi, 153ata153sh153c yondashuvi, farzandiga bo‘lgan mas’uliyatli munosabati bolaning kelajakdagi muvaffaqiyatlari uchun zarur bo‘lgan asosni tashkil etadi. Ilmli ona nafaqat bolaga ilm o‘rgatadi, balki uning ruhiy, ma’naviy va ijtimoiy rivojlanishiga ham 153ata hissa qo‘shadi. Shunday qilib, ilmli onaning tarbiyasi va o‘rgatish uslubi barkamol va mas’uliyatli shaxslarni shakllantirishda beqiyos ahamiyatga ega.

Onaning ilmiy dunyoqarashi bolaning ilmga bo‘lgan qiziqishini shakllantirishda birinchi va eng muhim bosqichni tashkil etadi. Ona farzandiga bilim, axloq va tarbiya haqidagi asosiy tushunchalarni o‘zining o‘rnak bo‘lishi orqali berishi mumkin. Ilmli ona nafaqat bilimga ega bo‘lgan, balki o‘zining ilmga bo‘lgan muhabbati va qiziqishini farzandiga ham singdiradi.

Onaning ilmga bo‘lgan mehrini va qiziqishini bolaga tushuntirishning o‘ziga xos usullari bor. Masalan:

- Kitob o‘qish, ilmiy-tarbiyaviy suhbatlar o‘tkazish.
- Yangi bilimlarni o‘rganish va ulardan hayotda qo‘llash.
- Bolaning savollariga javob berish, ilm-fan sohalariga qiziqtirish.

Ilmli ona o‘z farzandini faqatgina akademik bilimlarga o‘rgatish bilan cheklanmaydi, balki unga mustaqil fikrlash, ilmga bo‘lgan qiziqishni uyg‘otish, o‘z-o‘zini rivojlantirish kabi qimmatli ko‘nikmalarni ham o‘rgatadi. Bu jarayonda ona farzandiga nafaqat matematik yoki tilshunoslik kabi ilmiy sohalar, balki mantiqiy fikrlash va mustaqil qarorlar qabul qilish kabi hayotiy ko‘nikmalarni ham o‘rgatadi.

Ilmli ona farzandiga quyidagi ko‘nikmalarni o‘rgatadi:

- O‘zining fikrlarini ifodalash va boshqalar fikrlarini eshitish;
- Muammolarga ijodiy yondashish va yechimlar ;
- O‘rganish jarayoniga sadoqat va intilish.

Farzandning ilmli shaxs sifatida rivojlanishida onaning tarbiyaviy yondashuvi muhim rol o‘ynaydi. Ilmli ona farzandini ilmga undashda turli uslublardan foydalanadi. Quyidagi tarbiyaviy usullar farzandning ilmli bo‘lishiga yordam beradi:

• **О'qish va suhbatlar:** Kitoblar o'qish, bolalar bilan ilmiy mavzularda suhbatlashish. Bu bolaning bilim doirasini kengaytiradi va ilmga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

• **O'rnak bo'lish:** O'zining ilmiy faoliyati, doimiy o'rganish va izlanish jarayonida farzandiga ko'rsatma bo'lish.

• **Mustaqil faoliyatni rag'batlantirish:** Farzandini ilmiy tadqiqotlar o'tkazishga, yangi bilimlarni o'zlashtirishga undash.

• **Tajriba o'tkazish:** Ilmiy tajriba va eksperimentlar o'tkazish orqali farzandning ilmiy tasavvurlarini kengaytirish.

Onaning ilmli bo'lishi farzandning ilmli, barkamol va mas'uliyatli shaxs sifatida rivojlanishida 154ata rol o'ynaydi. Ilmli ona nafaqat farzandiga ilmiy bilimlarni o'rgatadi, balki uning ma'naviy, axloqiy va ijtimoiy rivojlanishiga ham 154ata hissa qo'shadi. Shunday qilib, onaning ilmli bo'lishi faqat oila ichidagi emas, balki butun jamiyatning rivojiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

#### Foydalanilgan adabiyotlar

1. **Shamsiyeva, D.** (2020). Ona va farzand: Tarbiya va ilmga yo'naltirish. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
2. **Islomova, Z.** (2019). Ota-onalarning farzand tarbiyasidagi o'rni. Toshkent: Ilm va ta'lim nashriyoti.
3. **Vygotskiy, L.S.** (1991). Pedagogik psixologiya. Moskva: Pedagogika.
4. **Davronova, N.** (2021). "Ona ta'limi va bolalar tarbiyasining ma'naviy jihatlari". // Ta'lim va tarbiya jurnali, № 3, 14–19-betlar.
5. **Mansurova, S.** (2018). Ota-onalar va maktab o'rtasidagi hamkorlik: pedagogik nuqtai nazar. Toshkent: Yangi avlod.
6. **Mahmudova, R.** (2022). "Ilmli onaning farzand tarbiyasidagi roli". // Maktabgacha ta'lim va tarbiya jurnali, № 6, 22–27-betlar.